

LETNO
SPOROČILO

očitne glavne šole

IPAVSKE

1866.

V Ljubljani.

Natisnil J. R. Milic. — Založila ipavska glavna šola.

1873

250 H 0 1 1 0

1873

1873

1873

1873

Prvi razred.

Mnogokrat sliši se tožiti, da učenci glavnih šol premalo podučeni v višje razrede prestopajo, kjer se potem poduk s takim uspehom nadaljevati ne more, da bi bilo tudi gimnazijskim terjatvam ustreči mogoče. Takó pritožujejo se učitelji glavnih šol, naposled se sliši grajaven glas še iz gimnazij, ter nobeden noče kriv biti slabega napredka svojih učencev, slehrn obdolžuje svojega sprednika, da nazadnje celo breme vsih pregreškov skoro le na učitelju prvega razreda sloní.

Ni mi namen tù preizkovati, koliko resničnega da imajo take pritožbe v sebi, le rečem, da nikjer popolnosti najti ni, — povsod se nahajajo pregreški, povsod se kaj nepotrebnega obdeluje, kar pravi poduk zadržuje, ali pa kaj potrebnega napačno obravnava ali celó opuša, kar bi ga gotovo pospeševalo; da potemtakem učiteljem ni ravno tako lahko mogoče, otegniti se slehrni graji ne v nižjih ne višjih šolah. — Todà, dasiravno je resnično, da zeló poškodovan vrh drevesu rast opovera in prejšnjo lepoto odvzame, dasiravno je gotovo, da po vsekani hudi rani drevo na moči pojema; je vendar pa tudi še bolj gotovo, da, ako korenina boleha, boleha tudi celó drevo, ki se ne dá lahko ozdraviti in se večjidel posuši. Kakor pri kakem velikem poslopju s slabo ali poškodovano podstavo na varno in trdno zgornje zidanje ni misliti, ravno tako malo smé se pričakovati, da se bo mladina v višjih razredih po duhu krepko bistrila in na srcu boljšala, ako se poduk v prvem razredu po pravi poti ne izpeljuje in pridno ne oskrbuje. Kako n. pr. je učitelju višjega razreda mogoče, učence ročno brati učiti, ako k večjemu — le črke dobro poznajo? Kako more računstvo spešno obdelovati, ako se je predmet ta zanemarjal, ali še celó na prihodnje leto popolnoma odložil, ker so mali začetniki v misljenju in presojevanju grozno okorni. Kdo ne vé, koliko truda ne dadó taki zanemarjeni učenci v višjem razredu, in kako redko se morejo take zamude popolnoma popraviti, kajti enake so zastaranim boleznim. Kako je li mogoče učence podučevati umno brati, če imajo le

pičlo pravih zaumenov, ali kako v pravopisju napredovati, ako se o tem nič storilo ni? Tù zopet ne kaže, kot pričéti tam, ker je sprednik popustil in taka je tudi s kršanskim naukom. Kar se je v prvem razredu zamudilo, mora se v drugem nadomestovati; todà, ko se učitelj s tim trudi, ne zaostajajo učenci samo v predpisanih vednostih tega razreda, kar je tudi višjim razredom škodljivo, ampak mnogokrat je še nemogoče zamujeno popraviti. Saj tudi v naravi ni drugače, — zapušeno drevesce se ne razcveta takó, kakor dobro oskrbovano. Prvi razred je tedaj gotovo najvažniši, je temelj, na kterege se opira vsa vrsta višjih razredov, je vir višje izobraženosti in tega učitelji prezreti nikakor ne smejo, ako nalogo svojo dobro zvršiti hočejo.

Kako naj tedaj učitelj prične, kako naj podlago zastavlja in jo vtrjuje, da bodo učenci konec leta res z možni v drugi razred prestopiti? —

Vsled postave stopijo otroci po končanem 6. letu prvokrat v šolo. Pripeljejo jih navadno matere, katerih se vedno držé, ter se od njih skoro ločiti ne morejo. Ljubezen do matere in neka boječnost pred šolo delate otroka nepokojnega. Kaj veleva v tem trenutku učitelju notranji čut, in kaj ga resno uči? — Matere pripeljejo ljubljence svoje, ter mu jih v skrbno varstvo izročé, on tedaj povsimal moral bo v šoli zastopati starše, toraj mu notranji čut veléva, otročiče po očetovsko ljubeznjivo spréjeti, kakor je storil nekda j tudi učenik vsih učenikov, ko je premile besede izustil: „Pustite male k meni priti“. Prijazno vedenje mu bo mlada srčica pridobilo in tudi učilnica jim bode kmalo očetova hiša. Naj bo toraj učitelja prva skerb, duhá nasprotné ljubezni v šolo vpeljati in ga ustanoviti, kajti le to mu bo trud zmanjševalo in poduk pospeševalo, kar zadosti skušnja spričuje. In kaj potem? Morebiti naj učitelj prične precej podučevati, kakor n. pr.: pisati, brati, računati i. t. d. Ne, — to bi bilo zeló napačno. Slehrn človek, ki pride v ptujo hišo, mora se seznaniti s hišnim redom in se po njem ravnati, da se v zamero ne pripravi; nič manj potrebno je tudi učence seznaniti s šolskim redom, posebno jih vaditi vedno na odločenem kraju mirno sedeti, redno iz klopi in zopet v klopi hoditi, ob kratkem, vse po vojaško uriti jih, da vsak klic in tudi slehrn pogled učiteljev poznajo in enako urno spolnujejo. Vém, da take vaje ne bodo slehrnemu po volji, marsikteri bo trdil, da so prazne igrače, s kterimi se le čas trati; todà — tako mislil, tako govoril bode le tisti, kteri se s šolo nikdar kot učitelj pečal ni, ali pa, kot šolnik takih vaj še vpeljal ni bil in tedaj tudi korist ne pozna, ki iz njih izvira jo. Res je sicer, da so te vaje igračem podobne, pa vendar — kteri pametin učitelj jih ne bo z veseljem vpeljal, če pomisli, da so deloma sredstvo, s kterim otročiče polagoma iz prejšnjega igravskega, lahkomišljenega življenja na bolj resnobno voditi zamore, da so pa tudi

važen pripomoček, s katerim se boječim srčnost daje, vse pa k šolskemu redu gotovo napeljuje, ki je med šolskim podukom neobhodno potreben. Skušnja učf, da učitelj nikdar mirnih otrok nima, ako je te vaje opustil, vedno jih opomina, pa z majhnim vspehom; medtim ko po takih vadbah en sam pogled, klic zadostuje nemirne vpokojiti. — Ko je tudi to vse skončano, kaj je potem storiti? Znano je, da vsi otroci prvi dan zaradi raznih vzrokov v šoli še niso nasoči, toraj naj učitelj prične kazavni poduk in ga naj nadaljuje, dokler tudi ti pridejo, in takó važniših reči ne zamudé. Potem se pa uk redno začne po predpisanem šolskem načrtu. Kazavni poduk se nadaljuje, k temu se pa še pridruži kršanski nauk, pisanje, branje in številjenje.

Gledé na kazavni poduk treba je, da se otrokom slehrna reč, ki se popisuje, tudi pokaže v resnici ali saj v podobi, za tega voljo naj si učitelj že pred ukom pripravi vse tiste reči, o katerih hoče govoriti in oskrbi naj si že v ta namen osnovane bukve;*) kajti ni zadosti le popisovati, kake lastnosti naštevati, ampak otroci morajo tudi viditi vse to; tudi naj pripoveduje, čemu da so razne reči, kaj nam koristijo, kako nam utegnejo škodljive biti. Kazavni poduk je veliko bolj važen, kakor večina ljudi meni. Otroci vadijo se misliti, presojevati, si pridobijo razne zaumene in ko več si jih prisvojijo, toliko lažje bodo potem govorili in pisali; kajti le tisti more dati, ki ima. Kazavni poduk je tedaj podlaga k govoru in pismenosti.

Med vsemi nauki, ki zdaj sledijo, je v prvej vrsti kršanski nauk. Kaj se naj o tem stori in kako? Pred vsim vadi katehet otroke križ delati in „Oče naš“ moliti. Res je sicer, da jih to že matere doma učé, al kdo ne vé, kako je vse nepopolnoma, da pri vsem tem veliko časa preteče, preden jih navadi, da vsi enako in prav križ delajo in besede pravilno izgovarjajo. Kadar otroci molijo, naj gledajo v podobo, ki pred njimi na steni visi, da se obvarujejo, raztrešenosti, pri križu držé levico na prsih, pri „Oče naš-u“ pa prejenjujejo po ogovoru in po vsakej prošnji. Potem sledi ob enem kršanski nauk in svetopisemske zgodbe. Kršanski nauk po kakem katekizmu razlagati, nikakor ne gré, kajti otroci še ne vajeni misliti, ne bodo umeli in toraj tudi ne poslušali. Katehet naj prične tedaj zgodbe sv. pisma stare zaveze. Otroci poslušajo zgodbe prav radi, posebno, ako jim jih mično pripoveduje, in ko je eno končal, naj jim jo pokaže na podobi,**) naj izpeljuje iz nje vrske resnice in

*) Der Anschauungs-Unterricht in Bildern. Nach dem Stoffe zur Anschauung in der Bibel für die österreichischen Volksschulen. Schulausgabe. Prag 1856. Verlag der J. G. Calvé'schen Buchhandlung.

***) Bilder-Bibel. 40 Darstellungen der wichtigsten Begebenheiten des alten und neuen Testaments. Freiburg im Breisgau. Herder'sche Verlagshandlung 1861.

čednosti, ktere naj polaga na srce in v kakem izreku, ki se ga ob enem naučé, v spomin vtisne. Dasiravno so jim pa zgodbe zeló priljubljene, naj vendar ne bo preobilen, preživi otročiči postanejo tudi pri najlepših pa predolghih povestih nemirni. Dalje — da se uk nekoliko spremeni, otroci pa spomin krepijo in besede pravilno izgovarjati vadijo, kar je za pravopis zeló zeló važno, naj jih katehet eno uro v tednu enoglasno iz glave uči, in sicer: šest resnic, lastnosti božje, darove sv. duha, angeljevo češenje, rožni venec, deset božjih in pet cerkvenih zapoved, sedem sv. zakramentov, in vse razpole grehov in čednost. Druzega polleta sledijo zgodbe sv. pisma nove zaveze, ktere naj enako kot prvega polleta obdeluje, ter vsako uro nekoliko ponavlja, kar so se otroci na pamet učili. Ko je tudi te zgodbe končal, kar se konec tretjega mesca lahko zgodi, naj potem prične kršanski nauk tudi iz bukvic malega katekizma. Tako bodo konec leta vedili pripovedovati vse zgodbe stare in nove zaveze, ki so jim med letom srca razveselevale in žlahtnile, pa tudi znali mnogo tvarine naštevati iz spomina, kar jim tudi koristi, če tudi še vsega ne razumejo.

V ozir pisanja in branja se morajo otroci po sedanjem učnem načrtu prva dva mesca le v slovenskem, pozneje pa ob enem v slovenskem in nemškem jeziku podučevati. Kdor se je pedantsko po tem načrtu ravnal, je vidil konec leta sad svojega truda v tem, da otroci niso znali ne slovenski ne nemški brati in tudi ne pisati. Učitelj je strmel nad tako slabim vspehom, pa kaj je bilo storiti? Polovičniki stopili so v višji razred, tukaj prejeli so vže več bukev, kajti iz njih bilo jim je nabirati si vednosti, pa kakó, ker še brati ne znajo! Ubogi učitelj druzega razreda moral je tedaj rad ali nerad vsim drugim predmetom v škodo zvrševati, kar se v prvem razredu ni zgodilo in ta pogrešek čutila sta tudi tretji in četrti razred, odtod pa tudi pritožbe, da otroci premalo zmožni v gimnazije prestopajo. Znano je, da se otroci v dveh mescih brati niso v stanu naučiti, če se tedaj po preteklem tem času precej na nemški poduk preskoči, je razvidno, da to otroke samo moti ter napredek popolnoma uniči.

Kako je tedaj temu v okom priti?

Ako se bo prihodnjič nemšina v šolah enako zahtevala, kot dozdej, velja potem sledeče pravilo: Nikar se ne loti prej druzega dela, dokler prvega dobro ne končaš. Otroci morajo tedaj najprvi v matrnem jeziku dobro podučeni biti, preden na nemškega preskočijo, to se pa ne zgodi v dveh, treh mescih, ampak veliko pozneje, in sicer, ako učitelj marljivo dela, nalogo to v 6. mescih lahko zvrši. Otroci imajo zdaj trdno podlago, znajo ročno brati in pisati in ni se več bati, da jih bo v nemškem poduku kaj motilo, marveč se nemški poduk s pridobljenimi

vednostimi tako pospeši, da otroci v poslednjih 4. mescih prav lahko toliko dosežejo, kolikor so si z 6. mescih v matrnem jeziku prisvojili.

Kako pa mora učitelj računstvo obdelovati, mu prav jasno razlaga „Navod iz glave poštevatí“, toraj naj se krepko tega vodila drži in pridno obdeluje, in gotovo dosegel bo, kar je otrokom vediti, da bodo zmožni prestopiti v drugi razred. Kar bi bilo še tu opomniti in je zelo zelo koristno, je to, da bi se otroci učili poštevanke, če tudi mehanično na pamet, ker se to prav lahko zgodi, saj ni mehanizem popolnoma zavreči in saj tudi vedno modrovanje ne donša posebne koristi.

V Ipavi mesca vel. srpana 1866.

Vodija.

Šolska oznanila.

Predniki in učitelji.

- Juri Zavašnik**, višji ogleda, korar, knez. konz. svetovalec; poročevalec v šolskih rečeh i. t. d.
- Juri Grabrijan**, okrajini ogleda, vitez c. k. avstr. F. J. reda, častni korar, knez. konz. svetovalec, dekan, farnik i. t. d.
- Luka Hiti**, vodija, katehet in kuratbeneficiat baumfirchenthurm'ski, je učil kršanski nauk, zgodbe sv. pisma, evangeli, slovenšino v 4., in berilo v 3. razredu, 20 ur na teden.
- Janez E. Tomažič**, duhovni pomočnik, je učil kršanski nauk v popoldanski nedeljski dekliški šoli 1 uro in $\frac{1}{2}$.
- Jožef Barle**, redoviti učitelj in načelnik 4. in 3. razr., je učil razun krasopisa in risarije vse predmete v 4. razr., nemšino v 3. razr. vsakdanje šole, kmetijstvo v dopoldanskem in kršanski nauk v popoldanskem deškem oddelku nedeljske šole, 25 ur na teden.
- Peter Kapun**, redoviti učitelj in načelnik 2. razr., je učil vse predmete v 2. in števljenje v 3. razredu, 22 ur na teden.
- France Stojic**, začasni učitelj in načelnik 1. razr., je učil vse predmete v 1. razr., krasopis v 3., krasopis in risarijo v 4. razr., petje v 2., 3. 4. razr. in iz „Blaže in Nežica“ najvažniši reči v dopoldanskem dekliškem oddelku nedeljske šole, 25 ur in $\frac{1}{2}$ na teden.

Pregled

posamnih nauk, ur na teden in število učencev in učenk :

N a u k i	R a z r e d i				Nedeljska šola		Ure vku ^p
	I.	II.	III.	IV.	učen- cev	učenk	
1. Kršanski nauk	3	3	3	5	1 1/2	1 1/2	17
2. Slovenščina prvega polleta .	10	3	3	2	—	—	18
3. Nemščina drugega polleta .	10	7	10	10	—	—	36
4. Številjenje	3	3	3	3	—	—	12
5. Krasopis	4	6	3	1	—	—	14
6. Risarija	—	—	—	1	—	—	1
7. Petje	2				—	—	2
8. Sadjoreja, sviloreja, vinoreja in čbelarstvo	—	—	—	—	1 1/2	—	1 1/2
9. Gospodinstvo in najvažniši od- delki iz „Blaže in Nežica“	—	—	—	—	—	1 1/2	1 1/2
Skupaj	20	22	22	22	3	3	92
Število šolske mladine	113	87	59	36	59	56	410

Očitne preskušnje

drugega polleta so bile 16. in 17. vel. srpana. Začetek prihodnjega šolskega leta bo 5. listopada t. l.

Napredek šolske mladine.

Četrti razred.

Obdarovana je bila:

Wagner Filipina iz Idrije.

Pohvaljeni so bili:

Biber Alojzij iz Ipave.
Cotić Maks iz Ipave.
Majer France iz Planine.
Semič Janez iz Dolgepoljane.

Dušnik Antonija iz Ipave.
Lekan Joana iz Ipave.

Dobro so se učili:

Ambrožić Jožef iz Senobora.
Curek Štefan iz Gradiša.
Kompare Anton iz Lokavic.
Planinec Janez iz Ipave.

Premrl France iz Vrhpolja.
Prelec Jožef iz Ipave.
Poniž Štefan iz Ipave.
Wagner Mavricij iz Idrije.
Žvokelj Janez iz Vrhpolja.

Plajer Emilija iz Ipave.
Smolik Jozefa iz Ipave.

Slabejše se jih je učilo: 12
Vvrstjenih ni bilo: 6

Število vsih v 4. razredu: 36.

Tretji razred.

Darila so dobili:

Sček Andrej iz Gradiša.

Buković France iz Gradiša.

Dušnik Jožef iz Ipave.

Sandri Anton iz Ipave.

Pohvaljeni so bili:

Dolenec Gustav iz Ipave.
Lekan Alojzij iz Ipave.
Raspör Jožef iz Vrhpolja.

Žvokelj Marija iz Ipave.

Dobro so se učili:

Kolaršik Herman žl. Sternhof iz
Ajdovšine.
Petrič Jakob iz Ipave.

Planinec Jakob iz Gradiša.
Repič France iz Vrhpolja.
Semič Alojzij iz Ipave.
Smolik Alojzij iz Ipave.

Biber Marija iz Ipave.
Bratina Katarina iz Ustij.
Cotić Marija iz Ipave.
Doles Joana iz Hrenovice.
Grahar Klementina iz Ipave.
Gliha Jozefa iz Ipave.

Kodelja Franca iz Ipave.
 Krhne Marija iz Ipave.
 Lovrenčić Marija iz Vrhpolja.
 Mahorčić Helena iz Ipave.
 Petrić Katarina iz Ipave.
 Rajtar Franca iz Ipave.
 Rodman Marija iz Ipave.

Role Franca iz Ipave.
 Rupnik Amalija iz Ipave.
 Slabejše se jih je učilo: 12
 Vvrstjenih ni bilo: 17
 Število vsih v 3. razredu: 59.

Drugi razred.

Darila so dobili:

Kapun Alfonz iz Kerškega.
Majer Viljem iz Planine.

Repić Franca iz Vrhpolja.

Pohvaljeni so bili:

Cunta Jernej iz Ipave.
 Osana Jožef iz Razdrtega.
 Rajtar Jožef iz Ipave.
 Rehar Martin iz Ipave.
 Šček Jožef iz Ipave.
 Bizjak Margarita iz Vrhpolja.
 Petrić Marija iz Ipave.
 Ukmar Franca iz Vrhpolja.

Dobro so se učili:

Frjančić Alojzij iz Slapa.
 Frjančić France iz Ipave.
 Godina France iz Ipave.
 Jež Jožef iz Vrhpolja.
 Kobal Anton iz Gradiša.
 Markić France iz Ipave.
 Mrlak Nande iz Ipave.
 Pegan Jernej iz Ipave.
 Princez France iz Ipave.
 Prhavec Anton iz Vrhničke.
 Rodman Pavel iz Ipave.
 Rupnik Anton iz Ipave.

Šček Janez iz Ipave.
 Trost France iz Ipave.
 Žonta Štefan iz Ipave.

Andlovic Joana iz Gradiša.
 Domenik Marija iz Vrhpolja.
 Duren Joana iz Gradiša, h. št. 8.
 Duren Joana iz Gradiša, h. št. 51.
 Jamšek Joana iz Gradiša.
 Janežić Helena iz Ipave.
 Kobal Jozefa iz Vrhpolja, h. št. 9.
 Kobal Jozefa iz Vrhpolja, h. št. 76.
 Mahorčić Jozefa iz Ipave.
 Mrlak Jozefa iz Ipave.
 Pavlin Marija iz Ipave.
 Premrl Marija iz Vrhpolja.
 Repić Marija iz Vrhpolja.
 Rušt Franca iz Gradiša.
 Rušt Joana iz Ipave.

Slabejše se jih je učilo: 22
 Vvrstjenih ni bilo: 24

Število vsih v 2. razredu: 87.

Prvi razred.

Darila so dobili:

Petrovčič Janez iz Senobora.

Petrič Janez iz Budanj.

Frjančič Matija iz Budanj.

Vidmar France iz Dolgepoljane.

Lekan Marija iz Ipave.

Pohvaljeni so bili:

Bizjak Alojzij iz Ipave.
 Lovrenčič Matej iz Vrhpolja.
 Pegan Viktor iz Ipave.
 Planinec Edmund iz Ipave.
 Petrovčič Janez iz Ipave.
 Planinec Matija iz Gradiša.
 Škrl Martin iz Vrhpolja.
 Wagner Ljudovik iz Idrije.

Ambrožič Jozefa iz Vrhpolja.
 Cizara Terezija iz Ipave.
 Gliha Karolina iz Ipave.
 Kobal Jozefa iz Ipave.
 Petrič Joana iz Gradiša.
 Prelec Alojzija iz Ipave.
 Žgavec Vincencija iz Ipave.

Dobro so se učili:

Ambrožič Andrej iz Vrhpolja.
 Andlovic Janez iz Ipave.
 Česen France iz Ipave.
 Habe Karol iz Cola.

Kete Jožef iz Ipave.
 Kobal Jernej iz Vrhpolja.
 Majer Nande iz Ipave.
 Petrič Andrej iz Gradiša.
 Raspor Anton iz Vrhpolja.
 Rehar France iz Ipave.
 Repič Jožef iz Vrhpolja.

Bizjak Jozefa iz Ipave.
 Gliha Vincencija iz Ipave.
 Kobal Joana iz Vrhpolja, h. št. 71.
 Kobal Franca iz Vrhpolja, h. št. 71.
 Kodelja Jozefa iz Dupelj.
 Kodelja Vincencija iz Dupelj.
 Lovrenčič Marija iz Vrhpolja, h.
 št. 37.
 Lorenčič Rozalija iz Vrhpolja.
 Malnaršič Franca iz Ipave.
 Splihal Amalija iz Idrije.

Slabejše se jih je učilo: 37.

Vvrstjenih ni bilo: 35

Število vsih v 1. razredu: 113.

